

Domkapitlet  
Linköpings stift

**BESLUT**  
2011-06-08

D 222-2011-59

## **PART**

Annika Spalde, Skattegårdsgatan 1D, 595 31 Mjölby

## **SAKEN**

Obehörighet att utöva kyrkans vigningstjänst

## **BAKGRUND M M**

Från Luleå stift inkom till domkapitlet en dom meddelad av Luleå tingsrätt 2011-02-22 i vilken Annika Spalde dömts för brott mot lagen om skydd för samhällsviktiga anläggningar m.m. till dagsböter. Hon hade obehörigen berett sig tillträde till området för försvarsmaktens flygflottilj F 21 i Luleå som är skyddsobjekt. Tingsrätten skriver i domen:

”De klättrade över staketet och gick omkring inne på området i omkring fem minuter, innan det kom militärer i en Jeep och tog med dem för förhör”. Tingsrätten skriver vidare i sin bedömning; ” Någon rätt till nödvärn har inte förelegat. Annika Spalde har enligt sina egna uppgifter uppsåtligen brutit mot förbudet att beträda skyddsobjekt. Även om man är av åsikten att USA:s militära styrkor begår krigsbrott i t.ex. Afghanistan kan man inte enligt brottsbalkens mening sätta sig till nödvärn i Sverige mot ett brottsligt angrepp i annan del av världen”. Brottet begicks endast några dagar efter att en villkorlig frigivning löpt ut efter att hon dömts av Linköpings tingsrätt 2009-04-21 och hennes återfall till identisk brottslighet medförde att antalet dagsböter sattes högre än vad som annars skulle ha varit fallet.

Domkapitlet har vidare fått kännedom om ytterligare tre domar gällande Annika Spalde, nämligen följande:

- Ovan nämnda dom meddelad av Linköpings tingsrätt 2009-04-21 där Annika Spalde dömts för försök till sabotage och brott mot lagen om skydd för samhällsviktiga anläggningar och olaga intrång till fängelse i sex månader. Annika Spalde och två personer till hade inhandlat verktyg och tog sig olovligen in på SAAB:s flygfältsområde i Linköping genom att klippa upp tre staket. Inne på området bröt de upp en entrédörr till en byggnad där JAS-plan förvarades. Inne i byggnaden försökte de bryta upp ytterligare en dörr som ledde in till själva hangaren där planen förvarades. I samband med att de bröt på dörren blev de ertappade av vakter. Tingsrätten skriver i domen; ” Vidare framgår att deras avsikt med aktionen var att förstöra eller skada 1-3 JAS-plan avsedda för export men för det fall de inte skulle anträffa några sådana plan utan plan som tillhörde svenska försvarsmakten även hade för avsikt att förstöra eller skada den senare kategorin, eftersom dessa eventuellt i framtiden skulle kunna komma att säljas eller hyras ut till andra länder.” Tingsrätten skriver i sina domskäl bl.a. följande; ”Oaktat att de JAS-plan som befann sig i hangaren var intagna för uppgradering och modifiering samt att Sverige har ett eventuellt överskott av JAS-plan så har de aktuella planen haft en avsevärd betydelse för rikets försvar. Någon ansvarsbefriande nödvärn eller nöd har inte före-

legat i förevarande fall. Fara för brottets fullbordan har förelegat". Tingsrätten fann mot bakgrund av det anförda åtalet styrkt och gärningen var att bedöma som försök till sabotage. I samma dom dömdes Annika Spalde, som ovan nämnts, för brott mot lagen om skydd för samhällsviktiga anläggningar. Hon hade därvid den 16 oktober 2008 tillsammans med ca nio andra personer obehörigen inträngt på Bofors industriområde, som är skyddsobjekt i Karlskoga. Anledningen till aktionen var att ta sig in på området för att göra inspektion och inhämta information om verksamheten. Efter intrånget stannade de obehörigen kvar på området till dess att väktare och polis anlände. Tingsrätten ansåg inte att ansvarsbefriande nödvärn eller nöd hade förelegat. Vidare tog hon sig tillsammans med andra aktivister in på samma område den 18 oktober för att fortsätta det avrustningsarbete som hade inletts två dagar tidigare. De ville oskadliggöra vapen som tillverkades i fabriken. De klippte hål i ett staket och inträngde obehörigen på området. Inne på området bröt de på en dörr till en byggnad i syfte att ta sig in, vilket inte lyckades, varvid hon gick runt och tittade inne på området för att sedan anträffas av en vakt. Tingsrätten ansåg inte att någon ansvarsbefriande nödvärn eller nöd hade förelegat. Hon dömdes för olaga intrång. Vid tiden för dessa brott var hon satt under provotid d.v.s. hade dömts till villkorlig dom och alltså under provotiden återfallit i brott.

- Dom från Mölndals tingsrätt 2008-08-27 i vilken Annika Spalde dömdes för olaga intrång till dagsböter. Hon hade då tillsammans med fyra andra personer tagit sig in på Ericsson Mikrowave Systems AB:s område och där planterat vinstockar och fikonträd. Företaget tillverkar utrustning för militärt bruk. Tingsrätten skriver i sina domskäl att Högsta Domstolen i avgörandet NJA 1982 s 621 funnit att enskild "inte under åberopande av nödregler kan legitimera lagstridiga handlingar med hänvisning till att han velat till skydd för sig själv eller annan avvärja dessa risker och detta oavsett hur allvarliga han bedömer att riskerna är". Tingsrätten skriver vidare; "Eftersom lagstiftaren godtagit de skaderisker som de i målet aktuella företagens verksamhet medför, måste således den enskilde medborgaren finna sig i att hon själv och andra utsätts för riskerna eller följderna av verksamheten. Lagstridiga handlingar av det slag som nu är för handen kan således inte legitimeras med att man velat skydda andra mot dessa skaderisker, oavsett hur allvarliga de må vara."

- Dom från Uppsala tingsrätt meddelad 2008-03-20 där Annika Spalde dömdes för stöld av höns till villkorlig dom och dagsböter. Annika Spalde uppgav i tingsrätten att de hade planerat aktionen under en längre tid och de hade förberett ett nytt hem till hönorna innan de begav sig till platsen. De bröt tillsammans upp dörrarna tills de hittade rätt rum. Hönorna såg eländiga ut och hade avskavd fjäderdräkt. De valde ut de hönorna som såg mest eländiga ut och lastade dem i bilen. De lämnade kvar en julblomma till personalen på SLU (Statens Lantbruksuniversitet) för att visa att de inte ville göra de anställda illa. Efter aktionen skickade de ett e-postmeddelande till SLU där de informerade om varför de gjorde som de gjorde samt lämnade sina kontaktuppgifter. Universitetsjuristen på SLU anförde i tingsrätten bl.a. följande; De tolv hönorna ingick i ett försök med 1 300 höns. Doktoranden som arbetade med projektet försökte räkna igenom hönorna för att se vilka hönor som var stulna. Detta arbete tog elva dagar. Totalt lade doktoranden ned 22 dagars arbete p.g.a. det inträffade innefattande arbete med matematiska beräkningar för att uppdatera statistik, kontakter med polis och säkerhetsansvariga samt kontroller, Tingsrätten skriver i sin bedömning; "De tilltalades uppfattning att de befriat hönorna och därigenom gjort en god gärning när de tagit dem är inte en sådan omständighet som kan frånta dem från ansvar."

Annika Spalde, som kallats till domkapitlets sammanträde den 26 april 2011 och fått kopior av de ovan nämnda domarna, redogjorde på detta sammanträde för sin syn på de gärningar hon dömts för.

Annika Spalde har dessutom på begäran inkommit med ett skriftligt yttrande i vilket hon anfört följande:

”När jag vet att vapen lämnar Sverige och skickas till krig känner jag ett ansvar att ingripa. När jag vet, som med Jas-försäljningen till Sydafrika, att en stor vapenaffär gjordes upp med mutor, mot befolkningens vilja, och nu håller på att dränera det landet på resurser, då känner jag ett ansvar att ingripa. Då räcker det inte att bara fortsätta skriva insändare och prata med politiker. Jag gör förstås sådant också, men ibland krävs det mer. Civil olydnad har många gånger varit den metod som vänt utvecklingen från förtryck till rättvisa. Ett exempel är medborgarrättsrörelsen i USA. Flera av de rättigheter vi har idag i Sverige, som yttrandefrihet och religionsfrihet, kom till stånd för att människor var olydiga och trotsade rådande lagar. Det handlar om ett ansvar som följer med att vara människa. Som kristna har vi ju dessutom en kallelse att ständigt utforska vad det innebär att vandra med Jesus. Vad betyder det att älska sin nästa och sin fiende i en situation där vapen från ens land skickas ut över världen? Att jag är diakon bidrar, för mig, till att förstärka den moraliska utmaningen. Jag har lovat att ”försvara människors rätt”, att ”stå på de förtrycktas sida”. I dagens globaliserande värld kan vi som diakoner inte bara se till människor inom Sveriges gränser. De människor som riskerar att dödas av svenska vapen har också rättigheter. De aidsjuka i Sydafrika som indirekt drabbas av Jas-affären är också bland de förtryckta som jag är kallad att tala för.”

## DOMKAPITLETS SKÄL

Enligt 32 kap 12 § kyrkoordningen får domkapitlet förklara en diakon obehörig att utöva kyrkans vinningstjänst, besluta om provotid för fortsatt behörighet eller tilldela diakonen en skriftlig erinran om diakonen genom brottslig gärning, på grund av sitt levnadssätt eller på annat sätt i avsevärd mån har skadat det anseende en diakon bör ha (p.4).

Frågan om behörighet enligt detta stadgande prövas, om diakonen är folkbokförd inom ett stifts område, av domkapitlet i det stiftet (32 kap 16 § p 4)

I ett brev till biskopsmötet 1998 ställde Plogbillsgruppen Corpus Christi några frågor om bruket av civil olydnad och arbetet för ett totalt avskaffande av kärnvapen. Biskopsmötet gav sekreteraren Klas Hanson i uppdrag att sammanfatta de överväganden som gjordes i diskussionen i biskopsmötet den 17 augusti 1998. Följande uttalande gjordes den 2 september 1998:

*”Biskopsmötet står bakom kraven på ett totalt avskaffande av kärnvapen. Det är en hållning som biskoparna delar med många människor av god vilja som söker efter vägar för att befördra nedrustning och fred. Folklig opinionsbildning behövs för att fortsatt nedrustning och fred. Folklig opinionsbildning behövs för att fortsatt nedrustning skall beslutas. Den senaste utvecklingen med en utökning av länder med tillgång till kärnvapentechnologi väcker oro. Vad gäller civil olydnad kan sådana ickevåldsmetoder ibland vara verksamma för att väcka opinion eller påverka utvecklingen i en viss fråga. Det går dock ej att generellt uttala ett oinskränkt stöd för civil olydnad, utan saken måste bedömas från varje enskilt fall. Icke-*

*våldsmetoder legitimerar ej förstörelse av material eller åtgärder som går ut över eller kränker tredje mans rätt. Ett rättssamhälles lagar gäller även för kyrkorna och dessas folk. Ett gott syfte för en handling gör inte i sig att lagbrott legitimeras. För den som för sitt samvetes skull tvingas att vidta något som strider mot lagen kan kyrkan vara ett pastoralt stöd.”*

Domkapitlet gör denna bedömning:

Att vara vigd till kyrkans ämbete är att ha bejakat en kallelse och en livshållning. Som kyrkans företrädare bör den som vigts sträva efter att leva som en förebild för andra.

Kyrkan har ett profetiskt, samhällskritiskt uppdrag. Det är en del av kyrkans identitet. Civil olydnad har alltid funnits med som en möjlighet att utöva detta uppdrag, inte minst efter Jesu förebild. Annika Spaldes handlingar, som dokumenterats genom de fyra domarna, tangerar gränsen för man normalt menar med civil olydnad. Handlingarna vid den prövning som just nu är aktuell kan dock inte anses så allvarliga att de i avsevärd mån skadat det anseende som en diakon bör ha.

## **DOMKAPITLET'S BESLUT**

Domkapitlet lämnar ärendet utan vidare åtgärd.

*+ Martin Modéus*

Martin Modéus

*Terese Landin Karlsson*

Terese Landin Karlsson

Beslutande: Biskopen Martin Modéus, domprosten Peter Lundborg, advokaten Inger Persson, lektorn Kerstin Bergman, lagmannen Anders Palm och rektorn Göran Rendahl.